

DEEL C

Spelregelkader Hoogwaterbeschermingsprogramma

Spelregelkader voor de werkwijze rondom de Regeling bijzondere subsidies waterkeren en waterbeheren

Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Directoraat Generaal Water

Januari 2012

Inhoud

1 Toelichting op het document	3
2 Inleiding	4
2.1 Aanleiding	4
2.2 Doel van het Spelregelkader.....	4
3 Rollen, taken en verantwoordelijkheden in het proces.....	6
4 Proces en werkwijze Hoogwaterbeschermingsprogramma	8
4.1 Documenten voor de beheersing van het HWBP	8
4.1.1 Het Projectinformatieblad	8
4.1.2 Subsidieaanvraag en subsidievoorschotaanvraag.....	9
4.1.3 De voortgangsrapportages	9
4.2 Toetsmomenten	9
4.2.1 Toetsing van de subsidieaanvraag en subsidievoorschotaanvraag.....	9
4.2.2 Toetsing tijdens de voortgangsrapportages	10
4.2.3 Toetsing tijdens de contactmomenten	10
4.3 Regionale kennis van Rijkswaterstaat.....	10
4.4 Risicomanagement en programmabeheersing	10
5 Besluitvormingsprocedure Hoogwaterbeschermingsprogramma.....	12
5.1 Fase 1 – De verkenningsfase	12
5.2 Fase 2 – Planstudiefase	12
5.3 Fase 3 – Realisatiefase	15
5.4 Fase 4 – Opleveringsfase.....	15
Bijlage 1 Proces in beeld.....	16
Bijlage 2 Tijdbalk in termijnen.....	17
Bijlage 3 PIB.....	18

1 Toelichting op het document

Voor u ligt het herziene Spelregelkader Hoogwaterbeschermingsprogramma. Hierin wordt de werkwijze beschreven voor de individuele subsidieprojecten van waterschappen die op het Hoogwaterbeschermingsprogramma staan. Het zijn afspraken tussen het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, de Unie van Waterschappen en het Interprovinciaal Overleg. Deze afspraken zijn van belang voor een goede samenwerking tussen de beheerders (waterschappen), betrokken provincies als bevoegd gezag van de verbeteringswerken en het rijk, in deze het programmabureau HWBP van Rijkswaterstaat, zodat het Hoogwaterbeschermingsprogramma op een goede manier en binnen het beschikbare budget en de beschikbare tijd uitgevoerd kan worden. Het motto van het Hoogwaterbeschermingsprogramma is dan ook: 'Samen, professioneel in control'.

Voor de projecten van Rijkswaterstaat die opgenomen zijn in het Hoogwaterbeschermingsprogramma geldt dit Spelregelkader niet, maar geldt het Spelregelkader Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport. Beide Spelregelkaders zijn inhoudelijk vergelijkbaar. Het Spelregelkader Hoogwaterbeschermingsprogramma is namelijk gebaseerd op het Spelregelkader Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) dat het Ministerie van Infrastructuur en Milieu voor zijn eigen projecten kent.

Dit Spelregelkader Hoogwaterbeschermingsprogramma hoort bij de 'Regeling bijzondere subsidies waterkeren en waterbeheren'(hierna 'de regeling') met een daarbij bijbehorende Handreiking. Hierin staat op projectniveau goed omschreven welke activiteiten in aanmerking komen voor subsidie en hoe de subsidieverlening plaatsvindt. De regeling is op 10 februari 2006 van kracht geworden. Eind 2007 is zowel de Regeling als de daarbij behorende Handreiking herzien. De herziening werd van kracht vanaf 1 januari 2008.

De belangrijkste reden van deze herziening was dat vanaf 1 januari 2008 de subsidieverlening door Rijkswaterstaat centraal georganiseerd is via het programmabureau Hoogwaterbescherming in plaats van via de regionale directies van Rijkswaterstaat. Bovendien is in 2007 het hele toetsproces en de werkwijze rond de subsidieverlening verder uitgekristalliseerd.

In het Bestuursakkoord Water van april 2011 hebben het Rijk en de waterschappen afgesproken dat de forfaitaire bijdrage van de voorbereidingskosten wordt vervangen door een vergoeding van werkelijk gemaakte kosten met een maximum van 15% van de geraamde realisatiekosten zoals opgenomen in de beschikking tot subsidieverlening. Deze wijzigingen zijn van kracht vanaf 1 januari 2012.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding

In 2001 is een nieuwe financieringsstructuur voor de financiering van de primaire waterkeringen afgesproken. Deze nieuwe financieringsstructuur houdt het volgende in:

- de beheerders van primaire waterkeringen nemen de kosten voor beheer en onderhoud van de primaire waterkeringen geheel voor eigen rekening;
- het rijk draagt de kosten van de bestrijding van de oevererosie Oosterschelde;
- het rijk vergoedt 100% van alle kosten voor nieuwe versterkingen van primaire waterkeringen.

Om de nieuwe financieringsstructuur te formaliseren is de Wet op de waterkering gewijzigd. Deze wetwijziging is 26 april jl. door de Eerste Kamer aanvaard en is op 28 september 2005 van kracht geworden. Vanaf 8 februari 2006 is de Regeling bijzondere subsidies waterkeren en waterbeheren (de regeling) van kracht, waarin de subsidieverlening aan de waterschappen vorm krijgt. Hierin is geregeld welke activiteiten in aanmerking komen voor subsidie en hoe de subsidieverlening plaatsvindt. Naast deze regeling zijn ook in februari 2006 de 'Handreiking subsidiabele kosten verbetering primaire waterkeringen' bij de Subsidieregeling en het 'Spelregelkader Hoogwaterbeschermingsprogramma' vastgesteld. De Handreiking is een verdere uitwerking van de kosten die voor subsidie in aanmerking komen. Het Spelregelkader beschrijft de werkwijze voor de individuele subsidieprojecten van waterschappen die op het Hoogwaterbeschermingsprogramma staan.

De uitvoering van de subsidieregeling is in handen van Rijkswaterstaat, in opdracht van DG Water. Per 1 januari 2008 vindt centralisatie plaats van de uitvoering. Vanaf dat moment zijn niet meer de regionale directies van RWS verantwoordelijk voor de uitvoering maar de Waterdienst van RWS en in deze het programmabureau Hoogwaterbescherming. Hierdoor zal de toetsing van de subsidieaanvragen en de werkwijze rond de subsidieverlening wijzigen. De belangrijkste wijzigingen in de werkwijze zijn:

- Centralisatie van de subsidieverlening; vanaf 1 januari 2008 subsidieverlening door RWS Waterdienst (Programmabureau Hoogwaterbescherming);
- Grotere zelfstandigheid van de waterschappen; Rijkswaterstaat komt meer op afstand van de waterschappen, met daarbij duidelijke afspraken rondom contactmomenten en voortgangsrapportages. Hierdoor ontstaat voor de beheerders meer ruimte om zich te richten op hun eigen taken en verantwoordelijkheden;
- Risicomanagement als basis voor de beheersing van het gehele Hoogwaterbeschermingsprogramma, zowel op project- als op programmaniveau.

Eind 2007 zijn daarom de 'Regeling bijzondere subsidies waterkeren en waterbeheren', de 'Handreiking subsidiabele kosten verbetering primaire waterkeringen' en het 'Spelregelkader Hoogwaterbeschermingsprogramma' herzien. Vanaf 1 januari 2008 zijn deze herziene regeling, handreiking en spelregelkader van kracht.

Tijdens de overgang van de subsidieverlening van de regionale directies van Rijkswaterstaat naar de Waterdienst (programmabureau HWBP) van Rijkswaterstaat is het van belang dat de subsidieverlening aan de beheerders geen negatieve gevolgen ondervindt. Formeel ligt de verantwoording van de subsidieverlening per 1 januari 2008 bij het programmabureau HWBP. In de praktijk zal voor de projecten die het betreft, de overgang plaatsvinden in onderling overleg tussen de regionale directie en het programmabureau.

2.2 Doel van het Spelregelkader

Het doel van dit Spelregelkader is om de waterschappen, als subsidieontvanger, duidelijkheid te

verschaffen over de werkwijze van subsidieverlening aan de projecten op het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Bovendien wordt in het Spelregelkader aandacht besteed aan de rollen van alle betrokkenen in het proces van een afgekeurd dijkvak tot een situatie die weer aan de wettelijke norm voldoet (dijkaanleg, dijkversterking en/of dijkverlegging).

Eén keer in de zes jaar worden de primaire waterkeringen getoetst. De dijkvakken en kunstwerken die niet aan de wettelijke norm voldoen, komen, onder de voorwaarden genoemd in de Waterwet, in aanmerking voor opname in het Hoogwaterbeschermingsprogramma en ontvangen volgens de 'Regeling bijzondere subsidies waterkeren en waterbeheren', subsidie van het Rijk voor de uitvoering van de verbeteringswerken.

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma is een meerjarenplanning van de verbeteringswerken uit de Eerste en Tweede Toetsing en de Zwakke Schakels langs de kust. Jaarlijks wordt deze meerjarenplanning geactualiseerd en vastgesteld door de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu.

Het Spelregelkader Hoogwaterbeschermingsprogramma is van toepassing op alle projecten die betrekking hebben op aanleg, versterken of verleggen van primaire waterkeringen die uitgevoerd worden door de waterschappen zoals bedoeld in de Waterwet.

Voor het overzicht zijn verschillende stappen vanuit de wet, de hoogwaterbeschermingsprocedure en de praktijk in een schema gezet (zie bijlage 1).

3 Rollen, taken en verantwoordelijkheden in het proces

De verschillende overheden hebben verschillende rollen, taken en verantwoordelijkheden in het besluitvormingsproces voor verbeterwerken. Deze volgen uit diverse wetten en afspraken. Voor het professionaliseren van het proces rond het Hoogwaterbeschermingsprogramma is het wenselijk deze rollen specifiek te benoemen. In dit hoofdstuk staan alleen die rollen, taken en bevoegdheden van de verschillende partijen beschreven die van toepassing zijn bij de uitvoering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. De rollen, taken en bevoegdheden bij de totstandkoming van het Hoogwaterbeschermingsprogramma zijn in deze fase niet meer aan de orde en zullen apart beschreven worden in het kader van de Derde Toetsronde.

Waterschap

Het waterschap is veelal beheerder van de waterkering. Hij is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de toetsing. Bij een afgekeurde waterkering is hij opdrachtgever voor het verbeteringsplan. Het waterschap bereidt beslissingen voor, voert overleg met de andere betrokken partijen, creëert draagvlak in de regio en neemt de beslissing over een verbeteringsplan, waarna hij dit verbeteringsplan voorlegt aan de provincie ter goedkeuring. Tenslotte voert het waterschap het verbeteringsplan, veelal een dijkversterkingsmaatregel, uit. Daarnaast leveren de waterschappen informatie aan het Rijk voor het HWBP. Deze informatie wordt geleverd in de vorm van up-to-date projectinformatieblad (PIB) en voortgangsrapportages per kwartaal. In het kader van projectmanagement van de projecten draagt het waterschap zorg voor risicomanagement en initieert de overleggen ten behoeve van de contactmomenten met het programmabureau HWBP.

Gemeente

De gemeente is vanuit de ruimtelijke ordening betrokken bij een verbeteringsproject. Enkele voorbeelden zijn: de inbreng vanuit de welstandscommissie bij projecten in stedelijk gebied, het verkeersplan tijdens de uitvoering en een ruimtelijke kwaliteitsimpuls als nevendoeel van een versterkingswerk.

Provincie

De provincie is toezichhouder op alle primaire waterkeringen. Zij is verantwoordelijk voor het goedkeuren van het verbeteringsplan en het uitvoeren van een gecoördineerde procedure van vergunningen. Voor de prioritaire Zwakke Schakels in het Hoogwaterbeschermingsprogramma is de provincie coördinator van de planstudies. Daarnaast zorgt de provincie voor een goede waarborg van de ruimtelijke kwaliteit bij een verbeteringsproject.

De Minister/Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu stelt jaarlijks het Hoogwaterbeschermingsprogramma vast en stelt de financiën beschikbaar voor de te verbeteren primaire keringen. De Staatssecretaris legt verantwoording af aan de Tweede Kamer over de efficiency en effectiviteit van de besteedde middelen ten behoeve van de uitvoering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

DG Ruimte en Water (DG RW)

Het beleidsdepartement van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu is verantwoordelijk voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Daarnaast is zij verantwoordelijk voor de reserveringen van de benodigde budgetten binnen de begroting van het ministerie en de subsidieregeling. Ten slotte is DG RW samen met RWS verantwoordelijk voor het opstellen van verantwoordingsrapportages aan de Tweede Kamer en de gehele voortgang van het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Rijkswaterstaat

Rijkswaterstaat heeft een dubbele rol in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Zij is beheerder en subsidieverlener. Daarnaast is RWS, samen met DGW verantwoordelijk voor de voortgangsrapportages naar de Tweede Kamer over de voortgang van het programma.

Als beheerder is de regionale directie van RWS verantwoordelijk voor de dijken en kunstwerken in

beheer van het Rijk, vergelijkbaar met de rol van de waterschappen.

De andere rol van RWS is die van subsidieverlener. Deze rol wordt binnen RWS ingevuld door de Waterdienst, namens deze het programmabureau HWBP. Als subsidieverlener voert het programmabureau de volgende taken uit:

- Subsidieverlening voor de waterschapsprojecten op het Hoogwaterbeschermingsprogramma;
- Toetsing van de subsidieaanvragen op basis van efficiency en effectiviteit (sober, robuust en doelmatig);
- Voert regie over het gehele Hoogwaterbeschermingsprogramma;
- Adviseert DG RW inzake het vaststellen van het HWBP door de Staatssecretaris;
- Ondersteunt de beheerders bij vragen en bij de contactmomenten;
- Rapporteerde perkwartaal over de voortgang van het HWBP;
- Adviseert inzake marktbenaderingsvraagstukken, zowel richting de beheerders als richting DG RWS en DG RW;
- Draagt zorg voor het risicomanagement op programmaniveau.

Burgers, bedrijven en andere belanghebbenden

De burger is in deze situatie de klant. Soms is de burger heel zichtbaar via een lokale bewonersvereniging, soms is hij heel onzichtbaar. De verbeteringsmaatregel moet bijdragen aan zijn veiligheid. Bij de maatregel moet rekening worden gehouden met de kwaliteit van zijn leef/woonomgeving. De burger heeft via procedures de mogelijkheid tot inspraak over de maatregel en de ruimtelijke inpassing.

Bij het ontwerpen en uitvoeren van de verbetermaatregel zijn ook andere mensen/partijen belanghebbend. Zij zijn veelal betrokken omdat zij een directe relatie hebben met het verbeteringsproject (bedrijfsobject staat tegen de te verbeteren dijk) of een specifiek belang.

4 Proces en werkwijze

Hoogwaterbeschermingsprogramma

Het programmabureau HWBP voert de regie over het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Om deze taak naar behoren uit te kunnen voeren heeft het programmabureau een beheersingssysteem opgezet. In deze beheersingssystematiek staat risicomangement centraal. Daarnaast is voor de beheersing van het programma een aantal processen en documenten leidend. In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op het risicomangement en worden de belangrijkste processen en documenten beschreven. Daarbij wordt tevens aangegeven wat de taken en verantwoordelijkheden zijn van de verschillende partijen die een rol spelen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma bij deze processen en documenten.

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma wordt eens per jaar, in september/oktober, vastgesteld door de Staatssecretaris van I&M na bestuurlijk overleg met het IPO en de Unie van Waterschappen. Het vastgestelde Hoogwaterbeschermingsprogramma bestaat uit de projectenlijst die het komende jaar subsidie zullen ontvangen en de rolling forecast van de rest van het programma. Indien nodig zal op basis van deze lijst de begroting van I&M bijgesteld worden. De lijst van het komende jaar zal door de Staatssecretaris aangeboden worden aan de Tweede Kamer.

De jaarlijkse vaststelling van het Hoogwaterbeschermingsprogramma en de mogelijke bijstelling van de I&M-begroting gebeurt op basis van de voortgangsrapportages van de waterschappen. Het programmabureau Hoogwaterbescherming draagt zorg voor de bundeling van de voortgangsrapportages en levert de input voor het geactualiseerde meerjarige Hoogwaterbeschermingsprogramma, de voortgangsrapportage van het HWBP voor het komende jaar richting de Tweede Kamer en de najaarsnota/voorjaarsnota en de begroting van I&M.

4.1 Documenten voor de beheersing van het HWBP

Voor de beheersing van het Hoogwaterbeschermingsprogramma staat een aantal documenten centraal dat de beheerders aanleveren aan het programmabureau HWBP. Dit zijn:

- projectinformatiebladen (PIB's) waarin alle belangrijke informatie over het project is opgenomen;
- subsidieaanvraag van projecten die starten met de realisatiefase;
- subsidievoorschotaanvraag voor de projecten die al in de realisatiefase zijn;
- 4 keer per jaar voortgangsrapportages;
- 1 keer per jaar verantwoordingsrapportage, gelijktijdig met de subsidievoorschotaanvraag.

4.1.1 Het Projectinformatieblad

Het Projectinformatieblad (PIB) is, naast de voortgangsrapportages, het belangrijkste informatie-uitwisselingsdocument tussen het programmabureau en de beheerders. In het PIB staat alle belangrijke informatie over het project samengevat. Het PIB zal dus bij wijzigingen in het project altijd aangepast moeten worden, zodat op het programmabureau altijd een up-to-date versie aanwezig is.

In dit formulier beschrijft het waterschap:

- algemene informatie (projectnummer, naam, projectleiding, versienummer PIB);
- scope van het project; wat is het probleem en op welke manier gaat het opgelost worden;
- totale subsidieaanvraag op basis van de raming en eventueel andere financieringsbronnen (met bandbreedte);
- planning, zowel tijd als kosten;
- risico's en beheersmaatregelen;
- gevraagd kasritme;
- als bijlage worden de SSK raming, de PPI planning en het risicodossier bij het PIB gevoegd.

De beheerders dienen een nieuw PIB in wanneer er wijzigingen zijn in het project. Dit betekent dat er

in ieder geval een nieuw PIB wordt ingediend wanneer er:

- a) afwijkingen in de voortgangsrapportage worden gemeld;
- b) een contactmoment is geweest. De wijzigingen als gevolg van het contactmoment worden in het PIB verwerkt en bij de eerst volgende voortgangsrapportage ingediend;
- c) bij grote afwijkingen wordt in overleg met het programmabureau afgesproken of een nieuw PIB eerder ingediend moet worden.

4.1.2 Subsidieaanvraag en subsidievoorschotaanvraag

De beheerder dient een subsidieaanvraag in wanneer het projectplan goedgekeurd is door GS. De regeling geeft informatie wat bijgevoegd moet worden bij deze subsidieaanvraag. De eerste subsidieaanvraag voor een project is niet gebonden aan een tijdstip van indiening van de aanvraag.

De aanvraag voor subsidievoorschot voor projecten die al in de realisatiefase zijn dient te gebeuren voor 15 april van het lopende jaar. Gelijktijdig met de voorschotaanvraag dient de beheerder de verantwoordingsrapportage in van het voorafgaande jaar. Zie voor meer informatie de Subsidieregeling.

4.1.3 De voortgangsrapportages

De beheerders informeren het programmabureau vier keer per jaar over de voortgang van alle projecten die op het HWBP staan. De termijnen voor de voortgangsrapportage zijn 15 maart, 15 juni, 15 september en 15 december. Met deze termijnen sluit de voortgangsrapportage van de waterschappen aan op de voortgangsrapportages van het programmabureau aan DG RW. In de voortgangsrapportage beschrijft de beheerder, volgens een vast aangeleverd format, de afwijkingen ten opzichte van het vigerende projectinformatieblad (PIB) op het gebied van:

- tijd (d.m.v. PPI-planning);
- geld (d.m.v. SSK-raming);
- kwaliteit (scope van het project, bv. alternatieven);
- risicomangement.

4.2 Toetsmomenten

Naast de in de vorige paragraaf genoemde documenten zal het programmabureau op een aantal momenten een toets uitvoeren op de projecten. Deze toets wordt uitgevoerd door de zogenaamde toetsgroep van het programmabureau. Deze toets vindt plaats op de volgende momenten:

- bij de subsidieaanvraag;
- bij de subsidievoorschotaanvraag en de verantwoordingsrapportage;
- naar aanleiding van de voortgangsrapportages;
- bij de contactmomenten.

Voor deze toets wordt door het programmabureau een toetskader opgesteld.

4.2.1 Toetsing van de subsidieaanvraag en subsidievoorschotaanvraag

Volgens de Subsidieregeling is het moment van subsidieaanvraag het formele toetsmoment. In de subsidiebeschikking wordt bepaald wat de raming is waarvoor het project definitief in het HWBP wordt opgenomen. In de subsidieregeling is verdere informatie opgenomen over dit toetsmoment van de subsidieaanvraag en van de subsidievoorschotaanvraag. Belangrijk bij de toetsing van de subsidieaanvraag is de toets van het ontwerp op sober, robuust en doelmatigheid. Opgemerkt moet worden dat de toets van sober, robuust en doelmatigheid uitgevoerd wordt in de lijn van robuust ontwerpen, zoals onder andere verwoord in de Leidraad Rivieren¹.

¹ Leidraad Rivieren, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Expertise Netwerk Waterkeren, juli 2007

4.2.2 Toetsing tijdens de voortgangsrapportages

De afwijkingen die de beheerder meldt tijdens de voortgangsrapportage zullen door het programmabureau HWBP nader getoetst worden.

4.2.3 Toetsing tijdens de contactmomenten

Tijdens het traject van start van de voorbereiding via de goedkeuring van het projectplan door GS tot de uiteindelijke oplevering van het project zijn er zeven momenten te benoemen (C1 t/m C6) waarin het rijk als subsidieverlener een toets wil uitvoeren op de projecten. Dit zijn de zogenoemde verplichte contactmomenten. Deze momenten zijn:

- a) C1: toets startnotitie;
- b) C2: toets voorkeursvariant;
- c) C3a: toets ontwerp plan;
- d) C3b: subsidieaanvraag;
- e) C4: voorlopige beschikking;
- f) C5: toets uitvoering;
- g) C6: toets oplevering.

Indien de grootte van het project en eventuele risico's het toelaten kunnen de beheerder en het HWBP in onderling overleg besluiten een contactmoment te laten vervallen of te combineren.

Vooruitlopend op de toetsing van het projectplan bij de subsidieaanvraag kan tijdens deze contactmomenten bijsturing plaatsvinden vanuit de subsidieverlener. Deze contactmomenten zijn beide ter voorbereiding van belangrijke keuzes. De contactmomenten markeren een stap in de besluitvorming en de afspraken die gemaakt worden tijdens deze contactmomenten zijn voor beide partijen bindend. Belangrijk hierbij is om op te merken dat volgens de Subsidieregeling de toets van het projectplan te allen tijde formeel het toetsmoment voor de subsidieaanvraag is en blijft.

Indien nodig worden belangrijke beslissingen uit deze contactmomenten voorgelegd aan DG RW, bv. over het te kiezen en te financieren voorkeursalternatief. De beheerder is in principe verantwoordelijk voor het plannen van deze contactmomenten. Maar zeker bij risicovolle projecten zal ook vanuit het programmabureau Hoogwaterbescherming de behoefte bestaan om met enige regelmaat contact te hebben over de voortgang van het project.

Naast de vaste contactmomenten kunnen de beheerder en het programmabureau altijd extra contactmomenten organiseren wanneer zich belangrijke ontwikkelingen of beslissingen voordoen in het project. Afgesproken wordt dat dit extra contactmoment of vraag die gesteld wordt, binnen een week afgehandeld moet zijn, zowel bij het programmabureau als bij het waterschap.

Van de contactmomenten zal een verslag gemaakt worden.

4.3 Regionale kennis van Rijkswaterstaat

Vanaf 1 januari 2008 maken de regionale directies van RWS geen deel meer uit van de projectteams van de HWBP-projecten bij de waterschappen. De waterschappen hebben aangegeven dat ze dit als belangrijk afbreukrisico voor de voortgang van projecten zien. Als beheersmaatregel is daarom gekozen voor:

- de (beperkte) mogelijkheid van het inschakelen van de regionale directie in het project, gericht op haar regionale beheerstaken en regionale kennis;
- de mogelijkheid tot extra contactmomenten met het programmabureau (zie contactmomenten).

4.4 Risicomanagement en programmabeheersing

Voor de beheersing van het Hoogwaterbeschermingsprogramma is het toepassen van risicomanagement noodzakelijk zoals dit voor grote projecten en programma's gebruikelijk is. De beheersing van het HWBP is dan ook zowel op projectniveau als op programmaniveau gebaseerd op

risicomanagement. In het verlengde hiervan zal op projectniveau gewerkt worden met de PPI planningsystematiek en de SSK-ramingen voor alle projecten waarbij de totale kosten groter zijn dan € 10 miljoen.

De waterschappen werken per project met een zogenaamd risicodossier waarin ze hun risico's benoemen, inclusief de te nemen beheersmaatregelen voor deze risico's. Via de PIB's worden de belangrijkste endogene en exogene risico's gemeld aan het programmabureau. Het programmabureau maakt een analyse van de risico's van alle projecten uit het HWBP en neemt beheersmaatregelen op programmaniveau. Het programmabureau informeert RWS staf DG en DG RW over de belangrijkste risico's op programmaniveau.

In principe vindt een update van het risicoregister door de beheerder per kwartaal plaats en wordt hiervan melding gemaakt tijdens de voortgangsrapportages.

5 Besluitvormingsprocedure Hoogwaterbeschermingsprogramma

In dit Spelregelkader Hoogwaterbeschermingsprogramma is vastgelegd welke processtappen moeten worden doorlopen voor aanleg, versterking en verlegging van een primaire waterkering, wat de hierbij behorende taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn van de verschillende partijen en op welke momenten betrokkenheid van andere partijen noodzakelijk is.

Per fase (start, planstudie, realisatie) is aangegeven wat de beslismomenten zijn, welke informatie aangeleverd moet worden voor welk beslismoment en wie bevoegd is om de betreffende beslissing te nemen. De fasen komen overeen met de verschillende fasen uit het MIRT en worden toegelicht in bijlagen 1 en 2.

Een beheerder kan er altijd voor kiezen om geen gebruik te maken van de rijkssubsidieregeling. De beheerder is dan niet gebonden aan de voorwaarden in dit Spelregelkader. Indien de beheerder aanspraak wil maken op de Subsidierегeling ofwel gelijktijdig, ofwel na voorfinanciering, moet deze beheerder de in dit Spelregelkader beschreven besluitvormingsprocedure doorlopen.

5.1 Fase 1 – De verkenningsfase

De verkenningsfase² is de fase waarin het Hoogwaterbeschermingsprogramma op grond van de uitkomsten van een toetsronde wordt vastgesteld. Het programma wordt opgesteld op basis van de toetsresultaten en de maatregelverkenning van de beheerders, en de bevestiging van de provincie van deze toetsing. Voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma wat nu voor ligt is deze verkenningsfase afgerond. In het Spelregelkader wordt deze fase dan ook niet verder beschreven. Voor de volgende toetsronde (Derde Toetsing die afgerond is in 2011) zal deze fase apart worden beschreven.

Met de opname van het project in een vastgesteld Hoogwaterbeschermingsprogramma weet de beheerder dat er financiële middelen zijn gereserveerd voor zijn verbeteringswerk in een bepaalde periode of jaar. Daarmee kan de beheerder de planstudie (laten) uitvoeren om mogelijke oplossingsrichtingen nader te bestuderen.

5.2 Fase 2 – Planstudiefase

Na de verkenningsfase volgt de planstudiefase. Projecten waar nog geen planstudie voor opgestart is, maar die wel op het Hoogwaterbeschermingsprogramma staan, worden op de lijst vermeld als 'gepland'. Projecten waarvoor geen uitgebreide planstudie noodzakelijk is, maar waar wel de voorbereidende werkzaamheden worden gestart, staan in de lijst vermeld als 'gestart'.

In de planstudiefase wordt verder onderzocht wat er moet gebeuren om het probleem aan te pakken. In deze planstudies zal het gaan om een dijkversterking, dijkverlegging of aanleg van een waterkering. Bij de start van een planstudie kan het veiligheidsprobleem verbreed worden als er een kans ligt voor het koppelen met andere problemen of projecten. Voorbeelden hiervan zijn de planstudies voor de Zwakke Schakels Kust (waarbij ook een ruimtelijke impuls een onderdeel is) en de planstudie voor de Keersluis in het Eemmeer als alternatief voor een dijkversterking langs de zuidelijke randmeren.

Bij projecten met een startraming van meer dan € 25 miljoen is een kostenbatenanalyse volgens de op MIRT-projecten toegesneden Overzicht Effecten Infrastructuur (OEI)-systematiek verplicht. Een

² Deze 'verkenningsfase' is gelijk aan de 'startfase' in de MIRT-systematiek

OEI-analyse geeft een overzicht van de maatschappelijke effecten van investeringen in een infrastructuurproject. De OEI-systematiek is bedoeld om tot een transparante en betere afweging van alternatieven en varianten te komen. Belangrijk is hierbij om op te merken dat de nuloptie geen alternatief is, omdat in alle alternatieven het veiligheidsprobleem moet worden opgelost.

De OEI-analyse speelt dus een rol bij de afweging van het voorkeursalternatief. Daarom zal deze analyse beschikbaar moeten zijn bij het contactmoment tussen de beheerder en het programmabureau HWBP over de keuze van het voorkeursalternatief en bij de toets op soberheid en doelmatigheid bij de subsidieaanvraag. De OEI-analyse zal ook worden aangeboden aan het bevoegd gezag als bijlage bij het door de beheerder vastgestelde plan (volgens artikel 5.4 Waterwet), zodat het bevoegd gezag kan komen tot een goedkeuring van het voorkeursalternatief en het dijkverbeteringsplan.

Het rapport OEI bij SNIP (RWS RIZA rapport 2007.009) en de werkwijzer OEI bij SNIP (RWS RIZA rapport 2007.010) zijn beschikbaar via www.helpdeskwater.nl/water-en-ruimte/oei-bij-snip. Voorvragen over OEI en ondersteuning bij het werken met OEI kunnen waterschappen zich wenden tot de Helpdesk Water en het programmabureau HWBP.

De planstudie kan een moment zijn om andere projecten in hetzelfde gebied aan elkaar te koppelen, zodat de overlast voor de omgeving beperkt wordt en mogelijk kostenreductie van het totaal aan projecten kan plaatsvinden. De eventuele kostenreductie zal ook tot uitdrukking moeten komen in de kostenramingen op het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Op het PIB kan aangegeven worden of er, en zo ja welke koppelingen aan de orde zijn en op welke manier de financiering hiervoor geregeld is.

Indien sprake is van een scope waarbij niet alleen sprake is van het oplossen van het veiligheidsprobleem op basis van de toetsing, door het koppelen van externe problemen of aanleg en verlegging van dijken, moet op projectniveau een overeenkomst gesloten worden met het Ministerie van Infrastructuur en Milieu. De beheerder is dan niet per definitie initiatiefnemer van de planstudie.

Naast een beschrijving van de waterkering en het betreffende probleem worden oplossingsrichtingen uitgewerkt in alternatieven. Per alternatief worden de verwachte effecten in beeld gebracht en relatief ten opzichte van elkaar beoordeeld. De omvang van de planstudie is afhankelijk van de complexiteit van het betreffende project alsook de verplichting om een MER-beoordeling of MER-studie te verrichten (MER-Besluit).

De planstudie wordt uitgevoerd door de beheerder. In de projectorganisatie nemen, naast het waterschap, die partijen plaats die betrokkenheid hebben bij de besluitvorming, bv. de gemeente(n) en de provincie(s). In de nieuwe werkwijze waarbij Rijkswaterstaat meer op afstand van de waterschappen zal blijven, zal Rijkswaterstaat geen zitting meer nemen in de projectorganisatie. In de opmaat naar het afsluitende projectbesluit worden twee keuzes gemaakt die van invloed zijn op de hoogte van de subsidie. Deze keuzes zijn:

- de keuze van de alternatieven in de Startnotitie (indien deze wordt opgesteld);
- de keuze voor een voorkeursvariant.

Tijdens deze keuzemomenten zijn er daarom contactmomenten tussen het programmabureau en de beheerder. Indien nodig zal het programmabureau de keuzes voorleggen aan DG RW.

De genoemde keuzes kunnen aanleiding zijn om tussentijds de raming van het project aan te passen. Deze aanpassing wordt in de voortgangsrapportage en in een nieuw PIB vastgelegd. Indien nodig zal het Hoogwaterbeschermingsprogramma hierop aangepast worden. Bij projecten met een startraming vanaf € 50 miljoen of bij overschrijding van 15% van de eerdere raming in het Hoogwaterbeschermingsprogramma, moet op verzoek van Rijkswaterstaat een second opinion door een onafhankelijke partij gebeuren.

De keuze voor een voorkeursalternatief (inclusief een kostenraming) is zodanig belangrijk voor de

door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu te financieren verbetering, dat dit voorkeursalternatief kenbaar gemaakt moet worden aan de HID Waterdienst van Rijkswaterstaat. Dit gebeurt middels het 2e contactmoment. Tijdens dit contactmoment speelt bij projecten met een raming groter dan € 25 miljoen ook de kosten/baten analyse volgens de OEI-systematiek een rol.

Na voltooiing van de planstudie wordt de planstudiefase afgerond met de volgende besluiten:

1. De beheerder stelt het verbeteringsplan vast (projectbesluit).
2. Het vastgestelde verbeteringsplan wordt ter goedkeuring voorgelegd aan Gedeputeerde Staten van de provincie. Vervolgens bestaat de mogelijkheid dat beroep wordt aangetekend tegen alle besluiten (vaststellingsbesluit van de beheerder, het goedkeuringsbesluit van de provincie en alle benodigde vergunningen), bijvoorbeeld op grond van de Wet ruimtelijk ordening of de Waterwet. De planstudiefase is afgerond wanneer de bezwaartermijn is verlopen of wanneer het bezwaar niet gegrond wordt verklaard. Bij een gegrond bezwaar dient een nieuw projectbesluit door de beheerder en een goedkeuringsbesluit door de provincie te worden genomen.
3. Rijkswaterstaat geeft een beschikking af voor de subsidie van het verbeteringsproject zoals verwoord in de 'Regeling bijzondere subsidies waterkeren en beheren'. Voorwaarde is dat de aanvraag past binnen de bandbreedte van de raming zoals opgenomen op het vastgestelde HWBP, met bandbreedte volgens de SSK systematiek, van het project. Indien er in het project substantiële veranderingen zijn qua raming (afwijkingen groter dan 10%) en planning, kan dit aanleiding zijn tot herziening van de beschikking. Met de aanvraag en het afgeven van de beschikking committeert het waterschap zich aan het realiseren van het verbeteringsplan binnen de afgesproken tijd en voor het geraamde bedrag en committeert het rijk zich aan het beschikbaar stellen van de subsidie in de genoemde jaren.

5.3Fase 3 – Realisatiefase

De realisatiefase kan starten wanneer de subsidiebeschikking is afgegeven.

Op basis van de regeling en de bijbehorende 'Handreiking subsidiabele kosten verbetering primaire waterkering' vraagt de beheerder jaarlijks subsidie aan bij de HID Waterdienst van Rijkswaterstaat (in deze het programmabureau HWBP). De regeling en de handreiking beschrijven het kader voor de realisatiefase, waaronder de uitkering van de subsidie en de verantwoording over de uitgaven.

Gedurende de realisatiefase zal de beheerder voortgangsrapportages aan het programmabureau HWBP aanbieden. Het programmabureau kan via Externe Kwaliteitsborging (EKB) tijdens de realisatie van het werk toetsen uitvoeren.

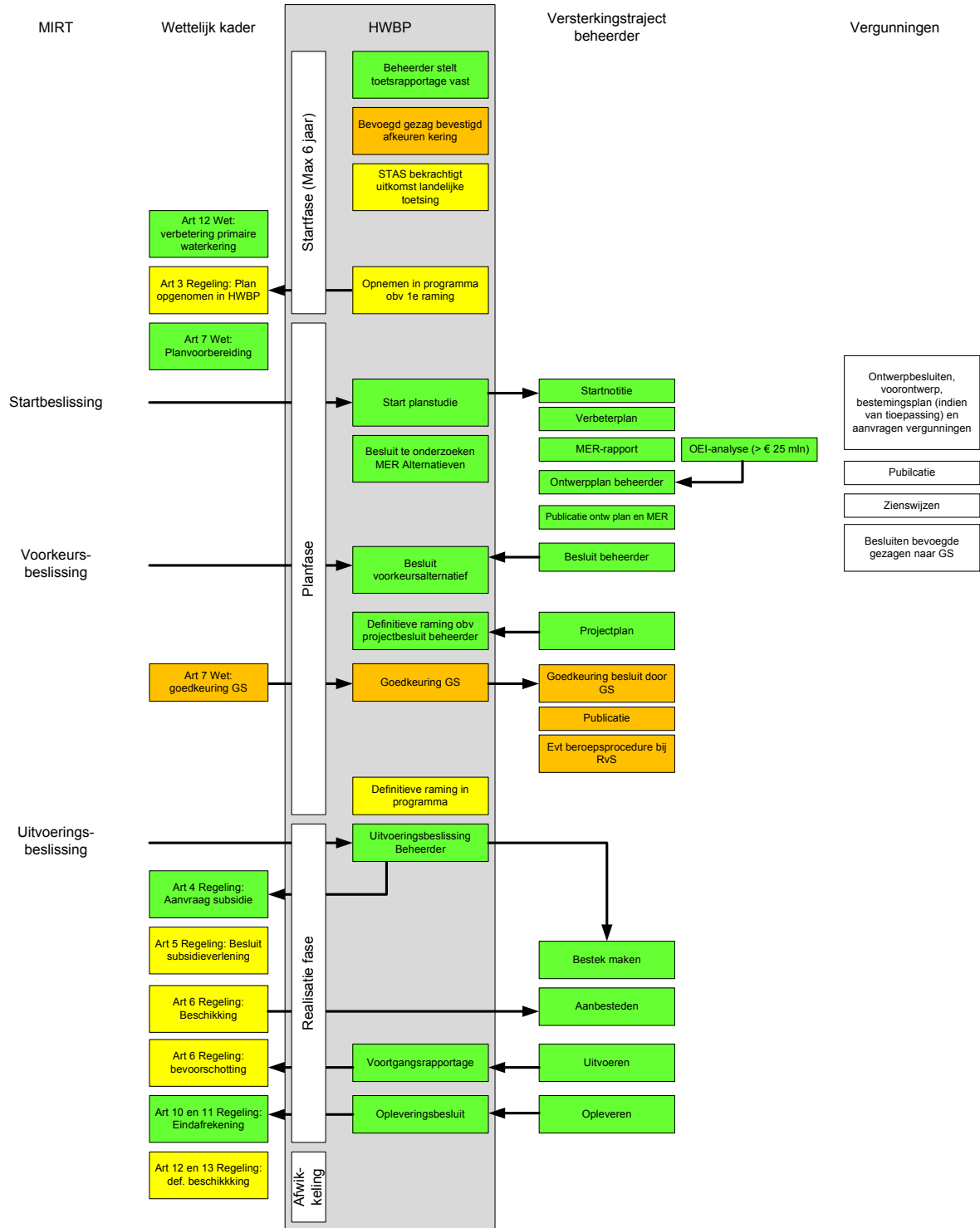
5.4Fase 4 – Opleveringsfase

In de zin van het Spelregelkader eindigt het werk bij het opleveringsbesluit. De beheerder stelt vast dat het werk is uitgevoerd en dat de waterkering weer aan de norm van de wet voldoet.

De beheerder vraagt bij de HID Waterdienst de subsidievaststelling aan. Bij deze aanvraag dient de beheerder de financiële eindrapportage aan te leveren. Op basis hiervan vindt de eindafrekening plaats. In de subsidievaststelling wordt vervolgens de eindafrekening verwerkt.

Bijlage 1 Proces in beeld

Bijlage 2 Tijdbalk in termijnen

MIRT	HWBP	RO	Termijn	
Startfase	Beheerder stelt toetsrapportage vast		maximaal 6 jaar	
	BG bevestigd afkeuren dijk/kunstwerk			
	Landelijke rapportage toetsing			
	HWBP met eerste raming			
	Start planstudie	Keuze start Planstudie is afhankelijk van beschikbare financiële middelen voor realisatie		
		Opstellen startnotitie		
Planstudie-fase	Planstudie	Bekendmaking startnotitie m.e.r.		
		Inspraak en advies		
		Advies richtlijnen Cmer		
		Richtlijnen m.e.r.		
	Besluiten MER-alternatieven en voorkeursalternatief	Opstellen MER	13 weken	
	Planstudie	Opstellen ontwerpplan	6 weken	
		Indienen MER		
		Beoordelen aanvaardbaarheid MER en indienen ontwerpplan en afschrift ontwerpbesluiten bij GS	6 weken	
		Bekendmaking MER en ontwerpplan		
		Inspraak en advies MER en ontwerpplan	6 weken	
Besluit beheerder	Toetsingsadvies Cmer	5 weken	12 weken	
	Vaststellen plan en toezending plan naar GS			
Goedkeuring GS	Besluit goedkeuring en bekendmaking van alle besluiten	13 weken		
	Definitieve raming in HWBP	Evt. beroep bij Raad van State tegen alle besluiten	6 weken	
Realisatie-fase	Uitvoeringsbesluit beheerder			
	Voortgangsrapportages			
Opleverings-fase	Opleveringsbesluit			

Bijlage 3 PIB

HWBP basisreferenties ten behoeve van basisrapportage xxx (datum invullen)

Projectnaam	xxx
Projectnummer	xxx
Type versterking	xxx
Beheerder	xxx
Top-30 project	xxx
Start planstudie	xxx
Fase subsidieregeling	xxx
Archiefnummer RWS	xxx
Archiefnummer Beheerder	xxx
Datum	xxx
Versie	xxx
Status	xxx

Toelichting/algemeen

Dit document dient ter bevestiging van de basisreferenties van bovengenoemd project. Deze zullen ten grondslag liggen aan de basisrapportage die in het kader van de status 'groot project' van het HWBP-2 op 30 september 2011 bij de Tweede Kamer zal worden ingediend. De informatie in dit document betreft de scope (inhoudelijk opgave), tijd, geld en de grootste risico's per project op peildatum 30 juni 2011 en het legt de discussiepunten en de afspraken vast als die er zijn tussen het rijk en beheerder aangaande deze basisreferenties. Tenslotte legt het, indien aan de orde, een aantal algemene afspraken tussen rijk en Beheerder vast specifiek voor dit project. De voortgang op de afspraken wordt door de beheerder gerapporteerd in de kwartaalrapportages. De wijze waarop de beheerder de realisatie van de opgave organiseert en beheerst is geen onderdeel van de basisreferenties.

Dit project is al enige jaren in uitvoering en wordt naar verwachting binnenkort opgeleverd. Daarom is er geen nieuwe informatie gevraagd en heeft er geen challenge gesprek plaatsgevonden. Als gevolg daarvan zijn ook geen nadere afspraken gemaakt.

Discussiepunten en afspraken rijk – Beheerder

1	Discussiepunt	xxx
	Afspraak	xxx
2	Discussiepunt	xxx
	Afspraak	xxx
3	Discussiepunt	xxx
	Afspraak	xxx
4	Discussiepunt	xxx
	Afspraak	xxx

Scope (in kilometers)

Afgekeurd toetsing	Lengte versterking	Afwijking t.o.v. toets	Faalmechanisme(n) versterking	Datum	Archief nummer
xxx	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx

Geld (overzicht in miljoenen)

Probabilistisch	15%	50%	85%	Datum	Archiefnummer
Ja	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx
Uitvoeringskosten	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx

Vorbereidingskosten (15%)	xxx	xxx	xxx	xxx	xxx
---------------------------	-----	-----	-----	-----	-----

Toelichting beheerder

xxx

Planning

Probalistisch	Mijlpaal	50%	85%
xxx	xxx	xxx	xxx
xxx	xxx	xxx	xxx
xxx	xxx	xxx	xxx
xxx	xxx	xxx	xxx

Toelichting beheerder

xxx

Risico's

Risico's voor de kosten (geld)

1	Risico	xxx
	Beheersmaatregel	xxx
2	Risico	xxx
	Beheersmaatregel	xxx
3	Risico	xxx
	Beheersmaatregel	xxx
4	Risico	xxx
	Beheersmaatregel	xxx
5	Risico	xxx
	beheersmaatregel	xxx

Risico's voor de planning (tijd)

1	Risico	xxx
	Beheersmaatregel	xxx
2	Risico	xxx
	Beheersmaatregel	xxx
3	Risico	xxx
	Beheersmaatregel	xxx
4	Risico	xxx
	Beheersmaatregel	xxx
5	Risico	xxx
	Beheersmaatregel	xxx

Akkoord

Datum	xxx
Dijkgraaf	HID
handtekening	handtekening